

Shri Lal Bahadur Shastri National Sanskrit University
(Central University)

B-4 Qutub Institutional Area, New Delhi- 110016

संस्कृतमाध्यमेन पाठ्यक्रमाः

(Syllabi in Sanskrit Medium)

शास्त्री (बी.ए.) कार्यक्रम

(स्नातक स्तरीय)

Shastri (B.A.)

Programme

(UG Level)

सत्यापित
VERIFIED

कुलसचिव / Registrar

श्री लाल बहादुर शास्त्री राष्ट्रीय संस्कृत विश्वविद्यालय
Shri Lal Bahadur Shastri National Sanskrit University
बी-4, कुतुब सांस्थानिक क्षेत्र, नई दिल्ली-110016
B-4, Qutub Institutional Area, New Delhi-110016

सहायक कुलसचिव (शैक्षणिक)

Assistant Registrar (Academic)

श्री लाल बहादुर शास्त्री राष्ट्रीय संस्कृत विश्वविद्यालय
Shri Lal Bahadur Shastri National Sanskrit University
बी-4, कुतुब सांस्थानिक क्षेत्र, नई दिल्ली-110016
B-4, Qutub Institutional Area, New Delhi-110016

**Shri Lal Bahadur Shastri National Sanskrit University
(Central University)**

B-4 Qutub Institutional Area, New Delhi- 110016

सिद्धांत ज्योतिष पाठ्यक्रमः

शास्त्री (बी.ए.) कार्यक्रमः

(स्नातक स्तरीयः)

Shastri (B.A.)

Programme

(UG Level)

श्रीलालबहादुरशास्त्रीराष्ट्रीयसंस्कृतविश्वविद्यालयः

(केन्द्रीयविश्वविद्यालयः)

कुतुबसांस्थानिकक्षेत्रम्, नवदेहली-११००१६

प्रस्तावितनवीनशास्त्रीयपाठ्यक्रमः

विषयः - सिद्धान्तज्योतिषम्, ज्योतिषविभागः, वेदवेदाङ्गपीठम्

कक्षा - शास्त्रीप्रथमवर्षम्, प्रथमसत्रम्, द्वितीयपत्रम्

(Major Core Course) - I Semester, II Paper

द्वितीयपत्रम्	पाठ्यग्रन्थः - रेखागणितम् (१-४) अध्यापनकालः - अशीतिहोरामात्रम्	पूर्णाङ्काः+आन्तरिक मूल्याङ्कनम्- 80+20=100	क्रेडिट्स 04+1=5
प्रथमखण्डः	रेखागणितीयपरिभाषा, स्वयंसिद्धपदार्थाः, अबाध्योपक्रमाः प्रथमा प्रतिज्ञा, द्वितीया प्रतिज्ञा, तृतीया प्रतिज्ञा, चतुर्थी प्रतिज्ञा, पंचमी प्रतिज्ञा, षष्ठी प्रतिज्ञा, सप्तमी प्रतिज्ञा, ।	20	1
द्वितीयखण्डः	प्रथमाध्यायस्याअष्टमी प्रतिज्ञातः पंचदशी प्रतिज्ञां यावत्, प्रथमप्रतिज्ञातः चतुर्थसाध्यपर्यन्तम्, द्वितीयाध्यायसम्बन्धिपरिभाषाः।	20	1
तृतीयखण्डः	तृतीयाध्यायस्य . प्रथमसाध्यतः पञ्चमसाध्यपर्यन्तम्, चतुर्थाध्यायस्याद्यातः षष्ठसाध्यपर्यन्तम् ।		1
चतुर्थखण्डः	षष्ठाध्यायस्याद्यतः द्वादशसाध्यपर्यन्तम्,।	20	1
पञ्चमखण्डः	आन्तरिक मूल्यांकनम्	20	1

सहायक कुलसचिव (शैक्षणिक)
 Assistant Registrar (Academic)
 श्री लाल बहादुर शास्त्री राष्ट्रीय संस्कृत विश्वविद्यालय
 Shri Lal Bahadur Shastri National Sanskrit University
 बी-४, कुतुब सांस्थानिक क्षेत्र, नई दिल्ली-110016
 B-4, Qutub Institutional Area, New Delhi-110016

ज्योतिष विभागाध्यक्षः
 श्री लाल बहादुर शास्त्री राष्ट्रीय संस्कृत विश्वविद्यालय
 (मानित विश्वविद्यालय)
 बी-४, कुतुब सांस्थानिक क्षेत्र, नई दिल्ली-110016

Vinod Sharma
 विनोद शर्मा

सत्यापित
 VERIFIED
 कुलसचिव / Registrar
 श्री लाल बहादुर शास्त्री राष्ट्रीय संस्कृत विश्वविद्यालय
 Shri Lal Bahadur Shastri National Sanskrit University
 बी-४, कुतुब सांस्थानिक क्षेत्र, नई दिल्ली-110016
 B-4, Qutub Institutional Area, New Delhi-110016

श्रीलालबहादुरशास्त्रीराष्ट्रीयसंस्कृतविश्वविद्यालयः

(केन्द्रीयविश्वविद्यालयः)

कुतुबसांस्थानिकक्षेत्रम्, नवदेहली-११००१६

प्रस्तावितनवीनशास्त्रीयपाठ्यक्रमः

विषयः - सिद्धान्तज्योतिषम्, ज्योतिषविभागः, वेदवेदाङ्गपीठम्

कक्षा - शास्त्रीप्रथमवर्षम्, प्रथमसत्रम्, प्रथमपत्रम्

(Major Core Course) - I Semester, I Paper

प्रथमपत्रम्	पाठ्यग्रन्थः - लीलावती सम्पूर्णा अध्यापनकालः - अशीतिहोरामात्रम्	पूर्णाङ्काः+आन्तरिक मूल्याङ्कनम्- 80+20=100	क्रेडिट्स - ०४+१=५
प्रथमखण्डः	परिभाषा (गणितसम्बन्धिनी), अभिन्नपरिकर्माष्टकम्, भिन्नपरिकर्माष्टकम्, इष्टकर्म।	20	1
द्वितीयखण्डः	द्विष्टकर्म, संक्रमणगणितम्, वर्गकर्म, गुणकर्म, व्यस्तविधिः।	20	1
तृतीयखण्डः	त्रैराशिकम्, मिश्रकव्यवहारः, श्रेढीव्यवहारः।	20	1
चतुर्थखण्डः	क्षेत्रव्यवहारः।	20	1
पञ्चमखण्डः	आन्तरिक मूल्यांकनम्	20	1

पञ्चमखण्डः

आन्तरिक मूल्यांकनम्

20

1

Deer

सहायक कुलसचिव (शैक्षणिक)
Assistant Registrar (Academic)
श्री लाल बहादुर शास्त्री राष्ट्रीय संस्कृत विश्वविद्यालय
Shri Lal Bahadur Shastri National Sanskrit University
बी-४, कुतुब सांस्थानिक क्षेत्र, नई दिल्ली-110016
B-4, Qutub Institutional Area, New Delhi-110016

Deer
Vinod Sharma

Plus
पत
FIED

Amir

श्री लाल बहादुर शास्त्री राष्ट्रीय संस्कृत विश्वविद्यालय
Shri Lal Bahadur Shastri National Sanskrit University
बी-४, कुतुब सांस्थानिक क्षेत्र, नई दिल्ली-110016
B-4, Qutub Institutional Area, New Delhi-110016

ज्योतिष विभागाध्यक्षः
श्री लाल बहादुर शास्त्री राष्ट्रीय संस्कृत विद्यापीठ
(मानित विश्वविद्यालय)
बी- 4, कुतुब सांस्थानिक क्षेत्र, नई दिल्ली-110016

श्रीलालबहादुरशास्त्रीराष्ट्रीयसंस्कृतविश्वविद्यालयः

(केन्द्रीयविश्वविद्यालयः)

कुतुबसांस्थानिकक्षेत्रम्, नवदेहली-११००१६

प्रस्तावितनवीनशास्त्रीयपाठ्यक्रमः

विषयः - सिद्धान्तज्योतिषम्, ज्योतिषविभागः, वेदवेदाङ्गपीठम्

कक्षा - शास्त्रीप्रथमवर्षम्, द्वितीयसत्रम्, तृतीयपत्रम्

(Major Core Course) - II Semester, III Paper

तृतीयपत्रम्	पाठ्यग्रन्थः-बीजगणितम्, गोलपरिभाषा अध्यापनकालः - अशीतिहोरामात्रम्	पूर्णाङ्कः+आन्तरिक मूल्याङ्कनम्- 80+20=100	क्रेडिट्स 04
प्रथमखण्डः	शिष्यशिक्षार्थं मंगलम्, धनर्णं षड्विधम्, खषड्विधम् वर्गषड्विधम्, अनेकवर्णषड्विधम्, करणीषड्विधम्।	20	1
द्वितीयखण्डः	कुट्टकः, वर्गप्रकृतिः, चक्रवालम्।	20	1
तृतीयखण्डः	सप्तगोलपरिभाषाः, भूगोलस्वरूपम्, गोलः, वप्रक्षेत्रम्, कक्षागोलम्, लघुवृत्तम्, वृत्तम्, व्यासरेखा, लंकारेखादेशाः, स्वपृष्ठस्थानम्, स्वनिरक्षदेशम्, भूपरिधिः, स्पष्टभूपरिधिः, मध्यरेखा, देशान्तरम्, पृष्ठीयकेन्द्रम्, खस्वस्तिकम्, समस्थानम्, ध्रुवस्थानम्, नाडीवृत्तम्, अहोरात्रवृत्तम्, कदम्बस्थानम्, क्रान्तिवृत्तम्।	20	1
चतुर्थखण्डः	भस्वरूपम्, ध्रुववृत्तपरिभाषा, याम्योत्तरनिरक्षखस्वस्तिकयोः परिभाषा, पूर्वापरवृत्तम्, अयनवृत्तम्, नतांशोन्नतांशयोः परिभाषा, अक्षांशाः, गोलविभागः, विमण्डलवृत्तम्, दृग्वृत्तम्, उपवृत्तम्, दृक्क्षपेवृत्तम्, क्रान्त्यादि समस्तगोलपरिभाषा।	20	1
प्रत्येकखण्डे	आन्तरिक मूल्यांकनम्	20	1

सहायक कुलसचिव (शैक्षणिक)
Assistant Registrar (Academic)
श्री लाल बहादुर शास्त्री राष्ट्रीय संस्कृत विश्वविद्यालयः
Shri Lal Bahadur Shastri National Sanskrit University
बी-४, कुतुब सांस्थानिक क्षेत्र, नई दिल्ली-110016
B-4, Qutub Institutional Area, New Delhi-110016

ज्योतिष विभागाध्यक्षः
श्री लाल बहादुर शास्त्री राष्ट्रीय संस्कृत विद्यापीठ
(मानित विश्वविद्यालय)
बी- 4, कुतुब सांस्थानिक क्षेत्र, नई दिल्ली-110016

विद्यार्थी मन्त्री

(केन्द्रीयविश्वविद्यालयः)

कुतुबसांस्थानिकक्षेत्रम्, नवदेहली-११००१६

प्रस्तावितनवीनशास्त्रीयपाठ्यक्रमः

विषयः - सिद्धान्तज्योतिषम्, ज्योतिषविभागः, वेदवेदाङ्गपीठम्

कक्षा - शास्त्रीप्रथमवर्षम्, द्वितीयसत्रम्, चतुर्थपत्रम्

(Major Core Course) - II Semester, IV Paper

चतुर्थपत्रम्	पाठ्यग्रन्थः - सरलत्रिकोणमिति (बलदेवमिश्रः) अध्यापनकालः - अशीतिहोरामात्रम्	पूर्णाङ्काः+आन्तरिक मूल्याङ्कनम्- 80+20=100	क्रेडिट्स 04+1=5
प्रथमखण्डः	त्रैकोणमितिककोणस्य परिभाषा, जीवादीनां परिभाषाः, त्रैकोणमितिकधनर्णयोः सम्बन्धः चित्रमाध्यमेन प्रदर्शनम् कोणीयत्रैकोणमितिकसम्बन्धः।	20	1
द्वितीयखण्डः	प्रधानत्रैकोणमितिकसम्बन्धाः, त्रिकोणमितौ कोणमापनप्रकारः वृत्तीयगणना, व्यासार्धिककोणास्तुल्याः, ज्यारूपे परिणतास्सर्वे त्रैकोणमितिकसम्बन्धाः।	20	1
तृतीयखण्डः	पंचचत्वारिंशदशानां त्रैकोणमितिकसम्बन्धाः, षष्ट्यशानां त्रिंशदशानां तथा विशिष्टकोणानां च त्रैकोणमितिकसम्बन्धाः। कोणस्य तत्कोटेश्च त्रैकोणमितिकसम्बन्धः।	20	1
चतुर्थखण्डः	त्रैकोणमितिकसमीकरणम्, जाल्यत्रिभुजगणितसाधनम्, औच्चान्तरानयनम् विविधाभ्यासार्थं प्रश्नाः।	20	1
पञ्चमखण्डः	आन्तरिकमूल्यांकनम्	20	1

सहायक कुलसचिव (शास्त्रीय)
Assistant Registrar (Academic)
श्री लाल बहादुर शास्त्री राष्ट्रीय संस्कृत विश्वविद्यालय
Shri Lal Bahadur Shastri National Sanskrit University
बी-४, कुतुब सांस्थानिक क्षेत्र, नई दिल्ली-110016
B-4, Qutub Institutional Area, New Delhi-110016

ज्योतिष विभागाध्यक्षः

श्री लाल बहादुर शास्त्री राष्ट्रीय संस्कृत विद्यापीठ
(मानित विश्वविद्यालय)

बी- 4, कुतुब सांस्थानिक क्षेत्र, नई दिल्ली-110016

[Signature]

[Signature]
Vineet Sharma

[Signature]

[Signature]

श्रीलालबहादुरशास्त्रीराष्ट्रीयसंस्कृतविश्वविद्यालयः

(केन्द्रीयविश्वविद्यालयः)

कुतुबसांस्थानिकक्षेत्रम्, नवदेहली-११००१६

प्रस्तावितनवीनशास्त्रीयपाठ्यक्रमः

विषयः - सिद्धान्तज्योतिषम्, ज्योतिषविभागः, वेदवेदाङ्गपीठम्

कक्षा - शास्त्रीद्वितीयवर्षम्, तृतीयसत्रम्, पञ्चमपत्रम्

(Major Core Course) - III Semester, V Paper

पञ्चमपत्रम्	पाठ्यग्रन्थः - सरलत्रिकोणमिति (बापूदेवशास्त्री) अध्यापनकालः - अशीतिहोरामात्रम्	पूर्णाङ्कः+आन्तरिक मूल्याङ्कनम्- 80+20=100	क्रेडिट्स 04+1=5
खण्डः १	त्रिकोणमितीयकोणादिपरिभाषा, जीवादीनां परिभाषाः, कोणीयज्यादीनां कतिचन मिथः सम्बन्धाः	20	1
खण्डः २	कोणानां योगान्तरज्यादिसाधनम्, ज्याकोटिज्ययोः स्वरूपान्तरम् ज्यादीनां मानानां वैचित्र्यम्।	20	1
खण्डः ३	कोणीयज्यादीनां साध्युत्पादनप्रकारः, द्वितीयाध्यायसम्बन्धिनः प्रश्नोत्तराः, त्रिभुजे भुजेभ्यः क्षेत्रफलानयनयुक्तिप्रकारः	20	1
खण्डः ४	त्रिभुजस्य भुजेभ्यस्तदन्तर्बहिलगनयोर्वृत्त्योर्व्यासाद्धानयनप्रकारः, वृत्तान्तर्गतचतुर्भुजस्य भुजेभ्यस्तत्कोणकर्णफलादीनामानयनप्रकारः, विषमचतुर्भुजमात्रस्यान्योन्यसम्मुखकोणद्वयविशिष्टेभ्योभुजेभ्यः फलानयनप्रकारः।	20	1
पञ्चमपत्रम्	आन्तरिकमूल्यांकनम्	20	1

सहायक कुलसचिव (शैक्षणिक)
Assistant Registrar (Academic)
श्री लाल बहादुर शास्त्री राष्ट्रीय संस्कृत विश्वविद्यालय
Shri Lal Bahadur Shastri National Sanskrit University
बी-४, कुतुब सांस्थानिक क्षेत्र, नई दिल्ली-110013
B-4, Qutub Institutional Area, New Delhi-110016

ज्योतिष विभागप्रमुख
श्री लाल बहादुर शास्त्री राष्ट्रीय संस्कृत विश्वविद्यालय
(मानित विश्वविद्यालय)
बी- 4, कुतुब सांस्थानिक क्षेत्र, नई दिल्ली-110016

श्रीलालबहादुरशास्त्रीराष्ट्रीयसंस्कृतविश्वविद्यालयः

(केन्द्रीयविश्वविद्यालयः)

कुतुबसांस्थानिकक्षेत्रम्, नवदेहली-११००१६

प्रस्तावितनवीनशास्त्रीयपाठ्यक्रमः

विषयः - सिद्धान्तज्योतिषम्, ज्योतिषविभागः, वेदवेदाङ्गपीठम्

कक्षा - शास्त्रीद्वितीयवर्षम्, तृतीयसत्रम्, षष्ठमपत्रम्

(Major Core Course) - III Semester, VI Paper

षष्ठमपत्रम्	पाठ्यग्रन्थः - चापीयत्रिकोणमिति अध्यापनकालः - अशीतिहोरामात्रम्	पूर्णाङ्काः+आन्तरिक- मूल्याङ्कनम् 80+20=100	क्रेडिट्स-०४
खण्डः १	मंगलाचरणं ग्रन्थारम्भप्रयोजनं च, चापजात्यसम्बन्धिनः विषयाः, भूगर्भाज्जातं सरलजात्यद्वयम्।	20	1
खण्डः २	परिणामने वस्तुस्थितिः, द्वयोश्चापजात्यक्षेत्रयोः साजात्यम्, चापजात्यगणितम् प्रथमः साध्यः, द्वितीयः साध्यः, तृतीयः साध्यः।	20	1
खण्डः ३	चतुर्थः साध्यः, पंचमः साध्यः, षष्ठः साध्यः कमलाकरोक्तचापीयचतुर्भुजीयभुजानयनम्, चापाजात्यत्रिभुजस्य प्रथमः साध्यः, द्वितीय साध्यः।	20	1
खण्डः ४	चापाजात्यस्य तृतीयः साध्यः, चतुर्थः साध्यः, पंचमः साध्यः, षष्ठः साध्यः।	20	1
खण्डः ५	आन्तरिकमूल्यांकनम्	20	1

सहायक कुलसचिव (शैक्षणिक)
Assistant Registrar (Academic)
श्री लाल बहादुर शास्त्री राष्ट्रीय संस्कृत विश्वविद्यालय
Shri Lal Bahadur Shastri National Sanskrit University
बी-४, कुतुब सांस्थानिक क्षेत्र, नई दिल्ली-110016
B-4, Qutub Institutional Area, New Delhi-110016

ज्योतिष विभागाध्यक्षः

श्री लाल बहादुर शास्त्री राष्ट्रीय संस्कृत विद्यापीठ
(मानित विश्वविद्यालय)

बी- 4, कुतुब सांस्थानिक क्षेत्र, नई दिल्ली-110016

Phus
Vinod Sharma

श्रीलालबहादुरशास्त्रीराष्ट्रीयसंस्कृतविश्वविद्यालयः

(केन्द्रीयविश्वविद्यालयः)

कुतुबसांस्थानिकक्षेत्रम्, नवदेहली-११००१६

प्रस्तावितनवीनशास्त्रीयप्राठ्यक्रमः

विषयः - सिद्धान्तज्योतिषम्, ज्योतिषविभागः, वेदवेदाङ्गपीठम्

कक्षा - शास्त्रीद्वितीयवर्षम्, तृतीयसत्रम्, सप्तमपत्रम्

(Major Core Course) - III Semester, VII Paper

सप्तमपत्रम्	पाठ्यग्रन्थः - केतकीग्रहगणितमादितः पंचतारास्पष्टीकरणान्तम् अध्यापनकालः - अशीतिहोरामात्रम्	पूर्णाङ्काः+आन्तरिक मूल्याङ्कनम्- 80+20=100	क्रेडिट्स ०४+१=५
खण्डः १	अहर्गणानयनम्, क्षेपकाः, ध्रुवकाः, मध्यमगतिदिक्, अहर्गणोत्पन्नरविगतिः, चन्द्रगतिःनवग्रहाणां गतिपर्यन्तम् कर्षसंस्कारकारणं, कर्षसंस्काराः, मध्यमार्कोदये मध्यमग्रहाः, मध्यमदिनगतयः, स्पष्टीकरणपद्धतिः, मन्दकेन्द्रादिकम्।	20	1
खण्डः २	रविमन्दफलम्, रविमन्दफलोपपत्तिः, मन्दस्पष्टरविः, अयनांशाः, रविदिनस्पष्टगतिः, दिनमानम्, पलभा, अक्षांशाः, अक्षांशेभ्यः पलभानयनम्, चन्द्रोदयान्तरादयः औदयिकसंस्काराः, च्युतिसंस्कारः, तिथिसंस्कारः, चन्द्रमन्दफलम्, राहुसंस्कारः चन्द्रशरः, चन्द्रशरे आकर्षणम्, पंचाङ्गगणितम्, रविमध्यगणितम्, ग्रहाणां मन्दफलानि, ग्रहमन्दकर्णाः, ग्रहमन्दकर्णवासना, ग्रहाणां केन्द्रच्युतयः, केन्द्रच्युतिवासना।	20	1
खण्डः ३	स्पष्टमन्दकर्णसूत्रम्, ग्रहाणां मध्यशराः, पितामहोक्तभूमध्यस्पष्टसाधनश्लोकाः, शीघ्रफलानि, शीघ्रकर्णकाः, स्पष्टग्रहानयनम्।	20	1
खण्डः ४	शीघ्रकर्णाः, स्पष्टशराः, दिनमन्दस्पष्टगतिः, बिम्बानां परमलंबनानि, स्तंभवक्रत्वादयो विशेषाः । अश्विन्यादिनक्षत्राणां कदम्बसूत्रीयभोगाः तेषां शराश्च ।	20	1
खण्डः ५	आन्तरिकसूत्रम्	20	1

Assistant Registrar (Academic)

श्री लाल बहादुर शास्त्री राष्ट्रीय संस्कृत विश्वविद्यालय
Shri Lal Bahadur Shastri National Sanskrit University
बी-४, कुतुब सांस्थानिक क्षेत्र, नई दिल्ली-110016
B-4, Qutub Institutional Area, New Delhi-110016

ज्योतिष विभागाध्यक्ष

श्री लाल बहादुर शास्त्री राष्ट्रीय संस्कृत विद्यापीठ
(मानित विश्वविद्यालय)

बी- 4, कुतुब सांस्थानिक क्षेत्र, नई दिल्ली-110016

विश्वविद्यालय
Ramesh
Vinod Sharma

श्रीलालबहादुरशास्त्रीराष्ट्रीयसंस्कृतविश्वविद्यालयः

(केन्द्रीयविश्वविद्यालयः)

कुतुबसांस्थानिकक्षेत्रम्, नवदेहली-११००१६

प्रस्तावितनवीनशास्त्रीयपाठ्यक्रमः

विषयः - सिद्धान्तज्योतिषम्, ज्योतिषविभागः, वेदवेदाङ्गपीठम्

कक्षा - शास्त्रीद्वितीयवर्षम्, चतुर्थसत्रम्, अष्टमपत्रम्

(Major Core Course) - IV Semester, VIII Paper

अष्टमपत्रम्	पाठ्यग्रन्थः - रेखागणितस्य (एकादशद्वादशाध्यायौ) अध्यापनकालः - अशीतिहोरामात्रम्	पूर्णाङ्काः+आन्तरिक मूल्याङ्कनम्- 80+20=100	क्रेडिट्स 04+1 = 5
खण्डः १	परिभाषासूत्रम्, प्रथमा प्रतिज्ञा, द्वितीया प्रतिज्ञा तृतीया प्रतिज्ञा, चतुर्थी प्रतिज्ञा, पंचमी प्रतिज्ञा।	20	1
खण्डः २	षष्ठी प्रतिज्ञा, सप्तमी प्रतिज्ञा, अष्टमी प्रतिज्ञा।	20	1
खण्डः ३	नवमी दशमी च प्रतिज्ञा, एकादशी द्वादशी च प्रतिज्ञा, त्रयोदशी चतुर्दशी च प्रतिज्ञा।	20	1
खण्डः ४	पंचदशी प्रतिज्ञातः विंशति प्रतिज्ञां यावत्, द्वादशाध्यायस्य प्रथमाप्रतिज्ञा, द्वितीया प्रतिज्ञाद्वादशाध्यायस्य तृतीया प्रतिज्ञा, अभ्यासार्थं प्रश्नाः।	20	1

खण्डः ५ | आन्तरिकमूल्यांकनम् | 20 | 1

सहायक कुलसचिव (शिक्षणिक)
Assistant Registrar (Academic)
श्री लाल बहादुर शास्त्री राष्ट्रीय संस्कृत विश्वविद्यालय
Shri Lal Bahadur Shastri National Sanskrit University
बी-४, कुतुब सांस्थानिक क्षेत्र, नई दिल्ली-110013
B-4, Qutub Institutional Area, New Delhi-110016

ज्योतिष विभागाध्यक्ष

श्री लाल बहादुर शास्त्री राष्ट्रीय संस्कृत विद्यापीठ
(मानित विश्वविद्यालय)

बी- 4, कुतुब सांस्थानिक क्षेत्र, नई दिल्ली-110016

विद्यार्थी नाम: Vinod Sharma

श्रीलालबहादुरशास्त्रीराष्ट्रीयसंस्कृतविश्वविद्यालयः

(केन्द्रीयविश्वविद्यालयः)

कुतुबसांस्थानिकक्षेत्रम्, नवदेहली-११००१६

प्रस्तावितनवीनशास्त्रीयपाठ्यक्रमः

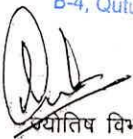
विषयः - सिद्धान्तज्योतिषम्, ज्योतिषविभागः, वेदवेदाङ्गपीठम्

कक्षा - शास्त्रीद्वितीयवर्षम्, चतुर्थसत्रम्, नवमपत्रम्

(Major Core Course) - IV Semester, IX Paper

नवमपत्रम्	पाठ्यग्रन्थः - गोलीयरेखागणितम् अध्यापनकालः - अशीतिहोरामात्रम्	पूर्णाङ्काः+आन्तरिक मूल्याङ्कनम्- 80+20=100	क्रेडिट्स 04+1=5
खण्डः १	गोलीयरेखागणितस्य परिभाषासूत्रम्, प्रथमं क्षेत्रम्, द्वितीयं क्षेत्रम्, तृतीयं क्षेत्रम्।	20	1
खण्डः २	चतुर्थं क्षेत्रम्, पंचमं क्षेत्रम्, षष्ठं क्षेत्रम् सप्तमं क्षेत्रम्, अष्टमं क्षेत्रम्, नवमक्षेत्रम्। ।	20	1
खण्डः ३	दशमं क्षेत्रम्, एकादशं क्षेत्रम्, द्वादशं क्षेत्रम् त्रयोदशं क्षेत्रम्, चतुर्दशं क्षेत्रम्; ।	20	1
खण्डः ४	पंचदशं षोडशं च क्षेत्रम् सप्तदशं क्षेत्रम्, अष्टादशं क्षेत्रम् ।	20	1
खण्डः ५	आन्तरिककूल्यांकनम्	20	1

सहायक कुलसचिव (शैक्षणिक)
Assistant Registrar (Academic)
श्री लाल बहादुर शास्त्री राष्ट्रीय संस्कृत विश्वविद्यालय
Shri Lal Bahadur Shastri National Sanskrit University
बी-४, कुतुब सांस्थानिक क्षेत्र, नई दिल्ली-110013
B-4, Qutub Institutional Area, New Delhi-110016

ज्योतिष विभागाध्यक्षः

श्री लाल बहादुर शास्त्री राष्ट्रीय संस्कृत विद्यापीठ
(मानित विश्वविद्यालय)

बी- 4, कुतुब सांस्थानिक क्षेत्र, नई दिल्ली-110016

Vinod Sharma

श्रीलालबहादुरशास्त्रीराष्ट्रीयसंस्कृतविश्वविद्यालयः

(केन्द्रीयविश्वविद्यालयः)

कुतुबसांस्थानिकक्षेत्रम्, नवदेहली-११००१६

प्रस्तावितनवीनशास्त्रीयपाठ्यक्रमः

विषयः - सिद्धान्तज्योतिषम्, ज्योतिषविभागः, वेदवेदाङ्गपीठम्

कक्षा - शास्त्रीद्वितीयवर्षम्, चतुर्थसत्रम्, दशमपत्रम्

(Major Core Course) - IV Semester, X Paper

दशमपत्रम्	पाठ्यग्रन्थः - केतकीग्रहगणितम्, त्रिप्रश्नाधिकारः अध्यापनकालः - अशीतिहोरामात्रम्	पूर्णाङ्काः+आन्तरिक मूल्याङ्कनम्- 80+20=100	क्रेडिट्स 04 + 1 = 5
खण्डः १	लंकोदयाः, लंकादयोपपत्तिः, इष्टकालात् लग्नसाधनम् इष्टलग्नात् कालानयनम्, सूर्यस्यार्क्षकालः, सूर्यक्रान्तिः।	20	1
खण्डः २	सूर्यवेधगणितम्, भुज्याः, भुज्योपपत्तिः, भुजकोटिज्ययोर्धनत्वम्।	20	1
खण्डः ३	उन्नतांशाः, शंकुछाया छायाकर्णस्य चोपपत्तिः, सूक्ष्मज्यासाधनम्, छायातो नतकालानयनम्।	20	1
खण्डः ४	दिगंशाः, छायाया भुजकोट्यानयनम्, ग्रहवेधगणितम् ग्रहाणां दैनन्दिना उदयमध्यास्तकालाः, दिक्साधनम् नलिकाबंधविधिः।	20	1

खण्डः ५ आन्तरिकमूल्यांकनम् 20

सहायक कुलसचिव (शैक्षणिक)

Assistant Registrar (Academic)

श्री लाल बहादुर शास्त्री राष्ट्रीय संस्कृत विश्वविद्यालय
Shri Lal Bahadur Shastri National Sanskrit University
बी-४, कुतुब सांस्थानिक क्षेत्र, नई दिल्ली-110016
B-4, Qutub Institutional Area, New Delhi-110016

ज्योतिष विभागाध्यक्षः

श्री लाल बहादुर शास्त्री राष्ट्रीय संस्कृत विश्वविद्यालय
(मानित विश्वविद्यालय)

बी- 4, कुतुब सांस्थानिक क्षेत्र, नई दिल्ली-110016

Vinod Sharma

श्रीलालबहादुरशास्त्रीराष्ट्रीयसंस्कृतविश्वविद्यालयः

(केन्द्रीयविश्वविद्यालयः)

कुतुबसांस्थानिकक्षेत्रम्, नवदेहली-११००१६

प्रस्तावितनवीनशास्त्रीयपाठ्यक्रमः

विषयः - सिद्धान्तज्योतिषम्, ज्योतिषविभागः, वेदवेदाङ्गपीठम्

कक्षा - शास्त्रीतृतीयवर्षम्, पंचमसत्रम्, एकादशमपत्रम्

(Major Core Course) - V Semester, XI Paper

एकादशमपत्रम्	पाठ्यग्रन्थः - सूर्यसिद्धान्तादितः त्रिप्रश्नाधिकारान्तः अध्यापनकालः - अशीतिहोरामात्रम्	पूर्णाङ्काः+आन्तरिक मूल्याङ्कनम्- 80+20=100	क्रेडिट्स 04
खण्डः १	सूर्यशिशुपुषमयासुरयोः सम्वादः, कालपरिभाषा, नवविधकालमानानि, ब्राह्ममानतः सृष्टिकालपर्यन्तम् ग्रहाणां प्राग्गतितः सूर्यसिद्धान्तस्य मध्यमाधिकारसमाप्तिपर्यन्तम्, मध्यमस्पष्टग्रहयोर्भेदे कारणम्, गत्यन्तरे हेत्वन्तरम्, उच्चाकर्षणम्, ग्रहफले धनर्णयोरुपपत्तिः।	20	1
खण्डः २	पातापकर्षणम्, बुधशुक्रयोर्विशेषः, अपकर्षणे न्यूनाधिक्ये हेतुः, अष्टधागतिः, गतौ वैशिष्ट्यम्, नवीनमतेन वक्रगतिवर्णनम्, ज्यापिण्डसाधनतः स्पष्टाधिकारसमाप्तिपर्यन्तम् स्फुटदिग्ज्ञानम्, दिग्ज्ञाने विशेषः, भास्करीयं दिग्ज्ञानम्, इष्टच्छायाग्रज्ञानम्, पूर्वापरं विशेषः, कर्णवृत्ताग्रा, छायाकर्णानयनम्, अयनांशसाधनम्, अयनांशसंस्कारः, पलभा, लम्बांशा अक्षांशाश्च।	20	1
खण्डः ३	मध्यच्छायातो लम्बाक्षांशपलभाज्ञानम्, मध्यच्छायातो रविसाधनम्, स्फुटमध्यार्कसाधनम्, अक्षक्रान्तिभ्यां मध्यनतांशच्छायाच्छायाकर्णाः, अग्रा-कर्णाग्रे, मध्यभुजः, सममण्डलाकं छायाज्ञानम्, इष्टकर्णात्कर्णवृत्ताग्रा, कोणशंकुः।	20	1
खण्डः ४	दृग्ज्याछायाकर्णौ, कालनियमेन छायाज्ञानम्, छायातो नतकालः, कर्णाग्रातो रविज्ञानम्, भाद्रममार्गज्ञानम्, राशीनां निरक्षोदयसाधनम्, राशिनिरक्षोदयाः स्वोदयाश्च, इष्टस्थानोदयाः, लग्नानयनम्, सूक्ष्मलग्नानयनम्, दशमलग्नसाधनम्, लग्नार्काभ्यामिष्टकालः।	20	1
खण्डः ५	आन्तरिक मूल्यांकनम्	20	1

सहायक (अकादमिक) अधिकारी
Assistant Registrar (Academic)

श्री लाल बहादुर शास्त्री राष्ट्रीय संस्कृत विश्वविद्यालय
Shri Lal Bahadur Shastri National Sanskrit University

ज्योतिष विभागाध्यक्षस्थानिक क्षेत्र, नई दिल्ली-110013
B-4, Qutub Institutional Area, New Delhi-110016

श्री लाल बहादुर शास्त्री राष्ट्रीय संस्कृत विश्वविद्यालय
(मानित विश्वविद्यालय)

बी- 4, कुतुब सांस्थानिक क्षेत्र, नई दिल्ली-110016

श्रीलालबहादुरशास्त्रीराष्ट्रीयसंस्कृतविश्वविद्यालयः

(केन्द्रीयविश्वविद्यालयः)

कुतुबसांस्थानिकक्षेत्रम्, नवदेहली-११००१६

प्रस्तावितनवीनशास्त्रीयपाठ्यक्रमः

विषयः - सिद्धान्तज्योतिषम्, ज्योतिषविभागः, वेदवेदाङ्गपीठम्

कक्षा - शास्त्रीतृतीयवर्षम्, पंचमसत्रम्, द्वादशमपत्रम्

(Major Core Course) - V Semester, XII Paper

द्वादशमपत्रम्	पाठ्यग्रन्थः - अर्वाचीनज्योतिर्विज्ञानम् (१-८) अध्यायाः अध्यापनकालः - अशीतिहोरामात्रम्	पूर्णाङ्काः+आन्तरिक मूल्याङ्कनम्- 80+20=100	क्रेडिट्स ०४+१=५
खण्डः १	अर्वाचीनज्योतिर्विज्ञानस्य प्रथमाध्याये खगोलः, खगोलीयक्षितिजं स्वस्तिकानि च, दर्शकस्थित्यनुसारं खगोलीयक्षितिजं परिवर्तते, खगोलीयनियामकाः, दिगंशोन्नतांशपद्धतिः, दिगंशकोटि-उन्नतांशाः विषुवांशक्रान्त्यंशपद्धतिः विभिन्ननियामकानां प्रयोगस्थलपर्यन्तम् अर्वाचीनज्योतिर्विज्ञानस्य प्रथमाध्याये पृथिव्या आकारः, पृथिव्या ध्रुवनिम्नता, ध्रुवनिम्नताया मानम्, पृथिव्या व्यासः, पृथिव्या अक्षभ्रमणम्, अक्षभ्रमणप्रमाणानि, अक्षभ्रमणवेगः, अक्षभ्रमणकालः। अक्षभ्रमणवेगे अक्षभ्रमणकाले वा परिवर्तनानि, परिवर्तनकारणानि, पार्थिवध्रुवयोः प्रतीयमानविचलनम्।	20	1
खण्डः २	अर्वाचीनज्योतिर्विज्ञानस्य द्वितीयाध्याये पृथिव्याः परिक्रमणतः आन्ताराष्ट्रीयदिनांकरेखापर्यन्तम्, चन्द्रस्य दूरत्वम्, दूरत्वनिर्धारणम्, चन्द्रदूरत्वनिर्धारणम्, लम्बनम्, लम्बनदूरत्वसम्बन्धः, चन्द्रस्यलम्बननिर्धारणम्, चन्द्रदूरत्वमानम्, चन्द्रस्य व्यासादयः, चन्द्रव्यासमानम्, चन्द्रस्य पिण्डमात्रा अर्वाचीनज्योतिर्विज्ञानस्य तृतीयाध्याये चन्द्रस्य घनत्वतः चन्द्रस्योत्पत्तिपर्यन्तम्, ग्रहणाध्यये प्रयुक्ताः प्रकाशनियमाः, चन्द्रग्रहणकारणम्, चन्द्रग्रहणभेदाः, भूभायामतिक्रमणतः अर्वाचीनज्योतिर्विज्ञानस्य चतुर्थाध्यायान्तम्।	20	1
खण्डः ३	सूर्यस्य भुवो दूरत्वम्, दूरत्वनिर्धारणम्, शुकसंकमणविधिः, भौमदूरत्वविधिः पञ्चमाध्यायान्तर्गतएरोसदूरत्वविधितः तापविकिरणस्य समस्यापर्यन्तम्, ग्रहनक्षयोर्भेदः, ग्रहाणां संख्या, ग्रहाणां साक्षिप्तसामान्यवर्णनम्।	20	1
खण्डः ४	ग्रहाणां वर्गीकरणम्, ग्रहाणां सूर्याद् दूरत्वम्, भ्रमणकालतः षष्ठोऽध्यायः समाप्तिपर्यन्तम्, सप्तमोऽध्यायः, षष्ठोऽध्यायश्च।	20	1

29/05/20
सहायक कुलसचिव (विभागीय)
Assistant Registrar (Academic)
श्री लाल बहादुर शास्त्री राष्ट्रीय संस्कृत विश्वविद्यालय
Shri Lal Bahadur Shastri National Sanskrit University
बी-४, कुतुब सांस्थानिक क्षेत्र, नई दिल्ली-110013
B-4 Institutional Area, New Delhi-110016
ज्योतिष विभागध्यक्ष
श्री लाल बहादुर शास्त्री राष्ट्रीय संस्कृत विश्वविद्यालय
(मानित विश्वविद्यालय)
बी-४, कुतुब सांस्थानिक क्षेत्र, नई दिल्ली-110013

20
Ramesh
Vishal Sharma

श्रीलालबहादुरशास्त्रीराष्ट्रीयसंस्कृतविश्वविद्यालयः

(केन्द्रीयविश्वविद्यालयः)

कुतुबसांस्थानिकक्षेत्रम्, नवदेहली-११००१६

प्रस्तावितनवीनशास्त्रीयपाठ्यक्रमः

विषयः - सिद्धान्तज्योतिषम्, ज्योतिषविभागः, वेदवेदाङ्गपीठम्

कक्षा - शास्त्रीतृतीयवर्षम्, पंचमसत्रम्, त्रयोदशपत्रम्

(Major Core Course) - V Semester, XIII Paper

त्रयोदशपत्रम्	पाठ्यग्रन्थः - वेधशाला अध्यापनकालः - अशीतिहोरामात्रम्	पूर्णाङ्काः+आन्तरिक मूल्याङ्कनम्- 80+20=100	क्रेडिट्स ०४+१=५
प्रथमखण्डः	ब्रह्माण्डपरिचयः, प्राच्यार्वाच्यानुसारब्रह्माण्डोत्पत्तिः, सौरमण्डलपरिचयः, ग्रहपरिचयः, पृथिवीपरिचयः, राशिविभिन्नर्तुषु, तारामण्डलम्, नक्षत्रमण्डलम्, आकाशदर्शनम्।	20	1
द्वितीयखण्डः	वेधपरम्परा प्राचीनवेधशास्त्रिणां परिचयः, वेधयन्त्राणां सचित्रपरिचयः, चक्रयन्त्रम्, शंकुयन्त्रम्, घटिकायन्त्रम्, नाडीवलययन्त्रम्, तुरीययन्त्रम्, चापयन्त्रम्, दिगंशयन्त्रम्, भिन्नयन्त्रम्, सम्राट्ठयन्त्रम्, यष्टियन्त्रम्, फलकयन्त्रम्, सूर्यघ, राशिवलययन्त्रम्डी।	20	1
तृतीयखण्डः	आधुनिकवेधयन्त्रपरिचय, इलेक्टोरियल तेलीस्कोप जेनिथ तेलीस्कोप, तेलीस्कोप) : फिलर, अल्ट्रावायलेट तेलीस्कोप, रे तेलीस्कोप-एक्स, टावर तेलीस्कोप (फोटो कैमरा, स्पेस्कोपट्रोस्कोप, स्पिड लेवल, माइक्रोमीटर)।	20	1
चतुर्थखण्डः	भारतस्य प्रसिद्धवेधशालापरिचय, काशी, मथुरा, जयपुर, उज्जैन) : (लालबहादुरशास्त्रीसंस्कृतविश्वविद्यालय दिल्ली, शान्तिकुञ्जहरिद्वार, पाश्चात्यपरम्पराया, नैनीताल, कोडईकनाल, मद्रास) : आधुनिकभारतीयवेधशाला : (कोलकाता-तारामण्डल, उटकमण्ड, भारतेतरप्रसिद्धवेधशाशालापरिचय : (आईस्टाईन, माउण्ट पालमोर, यार्क्स, माउटविल्सन, ग्रीनविच)।	20	1
पञ्चमखण्डः	आन्तरिकमूल्यांकनम्	20	1

सन्दर्भग्रन्थः-

१. वेधशाला वैभवम्- विनोद शास्त्रीहंशा प्रकाशन जयपुर,।
२. भारतीय ज्योतिष- नन्दलाल दशोरारणधीर प्रकाशन हरिद्वार,।
३. ब्रह्माण्ड और ज्योतिष, शंकरवालकृष्ण दीक्षित -उलखनऊ, हिन्दी संस्थान, प्र.।

सहायक कुलसचिव (शैक्षणिक)
Assistant Registrar (Academic)
श्री लाल बहादुर शास्त्री राष्ट्रीय संस्कृत विश्वविद्यालय
Shri Lal Bahadur Shastri National Sanskrit University
वेधशास्त्रीय संस्थानिक क्षेत्र, नई दिल्ली-110016
B-4 Institutional Area, New Delhi-110016
ज्योतिष विभागाध्यक्षः

श्री लाल बहादुर शास्त्री राष्ट्रीय संस्कृत विद्यापीठ
(मानित विश्वविद्यालय)

प्री- 4, कुतुब सांस्थानिक क्षेत्र, नई दिल्ली-110016

Vinod Sharma

श्रीलालबहादुरशास्त्रीराष्ट्रीयसंस्कृतविश्वविद्यालयः

(केन्द्रीयविश्वविद्यालयः)

कुतुबसांस्थानिकक्षेत्रम्, नवदेहली-११००१६

प्रस्तावितनवीनशास्त्रीयपाठ्यक्रमः

विषयः - सिद्धान्तज्योतिषम्, ज्योतिषविभागः, वेदवेदाङ्गपीठम्

कक्षा - शास्त्रीतृतीयवर्षम्, षष्ठसत्रम्, चतुर्दशपत्रम्

(Major Core Course) - VI Semester, XIV Paper

चतुर्दशपत्रम्	पाठ्यग्रन्थः - सूर्यसिद्धान्तस्य चन्द्रग्रहणाधिकारतः समाप्तिपर्यन्तम् अध्यापनकालः - अशीतिहोरामात्रम्	पूर्णाङ्काः+आन्तरिक मूल्याङ्कनम्- 80+20=100	क्रेडिट्स ०४
प्रथमखण्डः	सूर्येन्दोर्बिम्बव्यासौ चन्द्रकक्षायां रविव्यासश्च, भूभासाधनम्, कमलाकरीयभूभासाधनम्, ग्रहणस्थितिः, ग्रहणकालः तत्र रवीन्द्रोः साधनं च, ग्रहणे ग्राह्यग्रहकौ, ग्रासानयनम्, स्थित्यर्धविमर्धानयनम्। स्पर्शादिकालः, इष्टग्रासः, ग्रासादिष्टकालः, वलनसाधनम्, शरादेरंगुलीकरणम्, वलनज्ञाक्षेत्रम्, लम्बननत्योरसम्भवप्रदेशः, देशकालविशेषेण लम्बननती, दृक्क्षेप-दृग्गती ।	20	1
द्वितीयखण्डः	लम्बनसाधनम्, स्फुटलम्बनानयनम्, नतिः स्फुटशरश्च, स्पष्टनतेः प्रयोजनम्, रविग्रहे स्थित्यादौ विशेषः, छेद्यकप्रयोजनम्, वलनादिवृत्तानां परिलेखः, परिलेखे स्पर्शादिज्ञानम्, वलनवृत्ते वलनदानम्, मानैक्यार्धवृत्ते शरदानम्, इतः सम्पूर्णछेद्यकाधिकारसमाप्तिपर्यन्तम्, युद्धसमागमास्तमनभेदाः, युतेर्गतैष्यज्ञानम्, युतौ ग्रहसाम्यं गतैष्यत्वञ्च, दृक्कर्मोपकरणम्, आक्षदृक्कर्म, आयनदृक्कर्म, दृक्कर्मप्रयोजनम्।	20	1
तृतीयखण्डः	ग्रहयुतिसाधने विशेषः, चन्द्रकक्षायां ताराग्रहणां बिम्बानि, भूमौ ग्रहयुतिदर्शनप्रकारतः ग्रहयुत्यधिकारसमाप्तिपर्यन्तम्, उदयास्ताधिकारः सम्पूर्णः।	20	1
चतुर्थखण्डः	चन्द्रश्रृङ्गोन्नत्यधिकारः, पाताधिकारः, भूगोलाधिकारः, ज्योतिषोपनिषदध्यायः, मानाध्यायश्च ।	20	1

पञ्चम) आन्तरिकमूल्यांकनम् 20

सहायक कुलसचिव (विश्वविद्यालय)
Assistant Registrar
श्री लाल बहादुर शास्त्री राष्ट्रीय संस्कृत विश्वविद्यालय
Shri Lal Bahadur Shastri National Sanskrit University
वी-४, कुतुब सांस्थानिक क्षेत्र, नई दिल्ली-110016
Q-4, Qutub Institutional Area, New Delhi-110016

ज्योतिष विभागाध्यक्षः

श्री लाल बहादुर शास्त्री राष्ट्रीय संस्कृत विद्यापीठ
(मानित विश्वविद्यालय)

वी- 4, कुतुब सांस्थानिक क्षेत्र, नई दिल्ली-110016

Vinod Sharma

श्रीलालबहादुरशास्त्रीराष्ट्रीयसंस्कृतविश्वविद्यालयः

(केन्द्रीयविश्वविद्यालयः)

कुतुबसांस्थानिकक्षेत्रम्, नवदेहली-११००१६

प्रस्तावितनवीनशास्त्रीयपाठ्यक्रमः

विषयः - सिद्धान्तज्योतिषम्, ज्योतिषविभागः, वेदवेदाङ्गपीठम्

कक्षा - शास्त्रीतृतीयवर्षम्, षष्ठसत्रम्, पञ्चदशपत्रम्

(Major Core Course) - VI Semester, XV Paper

पञ्चदशपत्रम्	पाठ्यग्रन्थः - ग्रहलाघवं सोदारणं त्रिप्रश्नाधिकारान्तम् अध्यापनकालः - अशीतिहोरामात्रम्	पूर्णाङ्काः+आन्तरिक- मूल्याङ्कनम् 80+20=100	क्रेडिट्स - ०४
प्रथमखण्डः	ग्रहलाघवग्रन्थस्य प्रयोजनं वैशिष्ट्यञ्च, अहर्गणानयनम्, ग्रहाणां ध्रुवकाः क्षेपकाश्च। अहर्गणात् मध्यमग्रहानयनम्, पक्षान्तरग्रहात् दृग्गणितैक्यसंस्थापनम्, दोर्ज्याकोटिज्यास्वरूपानयनम्।	20	1
द्वितीयखण्डः	ग्रहाणां मन्दकेन्द्रं रविमन्दफलसाधनञ्च, रविचन्द्रयोः गतिस्पष्टीकरणम्, पलभाजानात् चरखण्डसाधनम्, चरसाधनं देशान्तरसाधनञ्च। तिथिनक्षत्रयोगकरणसाधनम्, पंचताराग्रहाणां शीघ्रकेन्द्रं शीघ्रफलसाधनञ्च, ताराग्रहाणां मन्दफलसाधनम्।	20	1
तृतीयखण्डः	मन्दफलशीघ्रफलसंस्कारविधिः, मन्दस्पष्टगतिसाधनम्, स्पष्टगतिसाधनम्, ग्रहाणां शीघ्रांकगमने विशेषः।	20	1
चतुर्थखण्डः	ताराग्रहाणां वक्रशीघ्रकेन्द्रांशाः, ताराग्रहाणामुदयकेन्द्रांशतः समाप्तिपर्यन्तम्, त्रिप्रश्नाधिकारः।	20	1
पञ्चमखण्डः	आन्तरिकमूल्यांकनम्	20	1

सहायक कुलसचिव (शैक्षणिक)
Assistant Registrar (Academic)
श्री लाल बहादुर शास्त्री राष्ट्रीय संस्कृत विश्वविद्यालय
Shri Lal Bahadur Shastri National Sanskrit University
बी-४, कुतुब सांस्थानिक क्षेत्र, नई दिल्ली-110013
ज्योतिष विभाग, National Area, New Delhi-110016

श्री लाल बहादुर शास्त्री राष्ट्रीय संस्कृत विद्यापीठ
(मानित विश्वविद्यालय)

बी- 4, कुतुब सांस्थानिक क्षेत्र, नई दिल्ली-110016

Handwritten signatures and names, including "Vinod Chamma" and "Rhuu".

श्रीलालबहादुरशास्त्रीराष्ट्रीयसंस्कृतविश्वविद्यालयः

(केन्द्रीयविश्वविद्यालयः)

कुतुबसांस्थानिक क्षेत्रम्, नवदेहली- ११००१६

प्रस्तावितनवीनशास्त्रीयपाठ्यक्रमः

विषयः सिद्धान्तज्योतिषम्, ज्योतिषविभागः, वेदवेदाङ्गपीठम्

कक्षा - शास्त्रीचतुर्थवर्षम्, सप्तमसत्रम्, षोडशपत्रम्

(Major Core Course) – VII Semester, XVI Paper

षोडशपत्रम्	पाठ्यग्रन्थः- आर्यभटीयम्	पूर्णांकाः, आन्तरिक -मूल्यांकनम् 80+20=100	क्रेडिट्स - 04
प्रथमखण्डः	अक्षरअङ्कसंख्याविन्यासः, युगभगणादिसंख्योपदेशः, रव्यादिग्रहाणां युगभगणाः, चन्द्राद्युच्चचन्द्रपातानां भगणाः, भगणारम्भकालकल्पप्रमाणम् आकाशकक्ष्यायोजनप्रमाणम्, ग्रहनक्षत्रकक्ष्यायोजनप्रमाणम्, भूम्यादियोजनव्यासप्रमाणम्, ग्रहाणां विषुवदुत्तरेण दक्षिणेन चापमानसिद्धान्तः, चन्द्रादीनां विक्षेपप्रमाणम्, पुरुषप्रमाणम्।	20	1
द्वितीयखण्डः	भौमादीनां पञ्चताराणां पातभगणाः तेषां मन्दोच्च भागाश्च, मन्दशीघ्रोच्चवृत्तानि तेषां द्वितीयचतुर्थस्थानानि, कालक्रियागोलोपयोगी गणितबीजभूतानि ज्यार्धानि दशगीतिकाफलम्।	20	1
तृतीयखण्डः	गणितकालक्रिया, वर्गक्षेत्रघनक्षेत्रयोः स्वरूपं फलञ्च, योगान्तरम्, गुणनभजनम्, वर्गघनमूलयोरानयनविधिः, त्रिभुजक्षेत्रफलम् घनत्रिभुजक्षेत्रफलम्, वृत्तक्षेत्रफलम्, घनगोलफलम्, सर्वक्षेत्रफलम्, व्यासार्धतुल्यज्या वृत्तपरिधिव्यासप्रमाणम्, ज्यापरिकल्पना, खण्डज्याः इष्टवृत्तविष्कम्भः, शंकुच्छाया।	20	1
चतुर्थखण्डः	स्थानद्वयस्थितशंकुच्छायाभ्यां छायाग्रयोरन्तरेण च अज्ञातभुजतन्मूलच्छायाग्रान्त- रालानयनम्, कर्णः, ज्यार्धाः, शरानयनम् गच्छानयनम्, वर्गघनसंकलितकथनम्, राशिसंवर्गात् राशयोरानयनम्, मूलफलम्, त्रैराशिकम्, भिन्नत्रैराशिकम्, विपरितगणितप्रदर्शनम्, राश्यूनक्रमेण सङ्कलितैर्धनैः सर्वधनानयनम्। अव्यक्तसमीकरणम्, ज्ञातगतिप्रमाणस्वरूपान्तरालयोगच्छतौ, योगकालानयनम् तथा च कुट्टकारगणितम् ।।	20	1

सहायक कुलसचिव (शैक्षणिक)

Assistant Registrar (Academic)

श्री लाल बहादुर शास्त्री राष्ट्रीय संस्कृत विश्वविद्यालय

Shri Lal Bahadur Shastri National Sanskrit University

बी-४, कुतुब सांस्थानिक क्षेत्र, नई दिल्ली-110016

B-4, Qutub Institutional Area, New Delhi-110016

ज्योतिष विभागप्रमुख

श्री लाल बहादुर शास्त्री राष्ट्रीय संस्कृत विश्वविद्यालय

(मानित विभागः)

कुतुब सांस्थानिक क्षेत्र, नई दिल्ली-110016

Shri Lal Bahadur Shastri National Sanskrit University

B-4, Qutub Institutional Area, New Delhi-110016

श्रीलालबहादुरशास्त्रीराष्ट्रीयसंस्कृतविश्वविद्यालयः

(केन्द्रीयविश्वविद्यालयः)

कुतुबसांस्थानिक क्षेत्रम्, नवदेहली- ११००१६

प्रस्तावितनवीनशास्त्रीयपाठ्यक्रमः

विषयः सिद्धान्तज्योतिषम्, ज्योतिषविभागः, वेदवेदाङ्गपीठम्

कक्षा - शास्त्रीचतुर्थवर्षम्, सप्तमसत्रम्, सप्तदशपत्रम्

(Major Core Course) – VII Semester, XVII Paper

सप्तदशपत्रम्	पाठ्यग्रन्थः-सिद्धान्तशिरोमणिः गोलाध्यायः आदितो गोलबन्धाधिकारपर्यन्तम्	पूर्णांकाः, आन्तरिक -मूल्यांकनम् 80+20=100	क्रेडिट्स - 04
प्रथमखण्डः	गोलप्रशंसा, भुवनकोशः।	20	1
द्वितीयखण्डः	मध्यगतिवासना।	20	1
तृतीयखण्डः	छेद्यकाधिकारः।	20	1
चतुर्थखण्डः	गोलबन्धाधिकारः।	20	1

सहायक कुलसचिव (शैक्षणिक)
Assistant Registrar (Academic)
श्री लाल बहादुर शास्त्री राष्ट्रीय संस्कृत विश्वविद्यालय
Shri Lal Bahadur Shastri National Sanskrit University
बी-४, कुतुब सांस्थानिक क्षेत्र, नई दिल्ली-110016
B-4, Qutub Institutional Area, New Delhi-110016

ज्योतिष/विभागध्यक्ष
श्री लाल बहादुर शास्त्री राष्ट्रीय संस्कृत विद्यापीठ
(मानित विभागविद्यालय)
बी- 4, कुतुब सांस्थानिक क्षेत्र, नई दिल्ली-110016

श्रीलालबहादुरशास्त्रीराष्ट्रीयसंस्कृतविश्वविद्यालयः

(केन्द्रीयविश्वविद्यालयः)

कुतुबसांस्थानिक क्षेत्रम्, नवदेहली- ११००१६

प्रस्तावितनवीनशास्त्रीयपाठ्यक्रमः

विषयः सिद्धान्तज्योतिषम्, ज्योतिषविभागः, वेदवेदाङ्गपीठम्

कथा - शास्त्रीचतुर्थवर्षम्, सप्तमसत्रम्, अष्टादशपत्रम्

(Major Core Course) – VII Semester, XVIII Paper

अष्टादशपत्रम्	पाठ्यग्रन्थः - दीर्घवृत्तलक्षणम् पूर्वार्द्धम् एवं भाभ्रमरेखानिरूपणं सम्पूर्णम्	पूर्णांकाः, आन्तरिक -मूल्यांकनम् 80+20=100	क्रेडिट्स - 04
प्रथमखण्डः	प्रथमक्षेत्रतः नवमक्षेत्रपर्यन्तम्।	20	1
द्वितीयखण्डः	दशमक्षेत्रतोऽष्टादशक्षेत्रपर्यन्तम्।	20	1
तृतीयखण्डः	(भाभ्रमरेखा निरूपणं सम्पूर्णम्) भाभ्रमस्वरूपम्, अतिपरवलयलक्षणम्, अतिपरवलयस्य भुजकोटिवृहद्भासानां साधनम्, असम्भवकोटिमानकथनम्, परवलयलक्षणम्।	20	1
चतुर्थखण्डः	परवलये भुजकोटिस्वरूपम्, छायाभ्रमणपथस्य वृत्तत्वकथनम्, छायाभ्रमणपथस्य दीर्घवृत्तकथनम्। छायाभ्रमणमार्गस्य दीर्घवृत्तादिवक्रत्रयस्य क्षेत्रयुक्त्या निदर्शनम्।	20	1

सहायक कुलसचिव (शैक्षणिक)
Assistant Registrar (Academic)
श्री लाल बहादुर शास्त्री राष्ट्रीय संस्कृत विश्वविद्यालय
Shri Lal Bahadur Shastri National Sanskrit University
बी-४, कुतुब सांस्थानिक क्षेत्र, नई दिल्ली-110016
B-4, Qutub Institutional Area, New Delhi-110016

श्री लाल बहादुर
बी- 4, कुतुब सांस्थानिक

श्रीलालबहादुरशास्त्रीराष्ट्रीयसंस्कृतविश्वविद्यालयः

(केन्द्रीयविश्वविद्यालयः)

कुतुबसांस्थानिक क्षेत्रम्, नवदेहली- ११००१६

प्रस्तावितनवीनशास्त्रीयपाठ्यक्रमः

विषयः सिद्धान्तज्योतिषम्, ज्योतिषविभागः, वेदवेदाङ्गर्पीठम्

कक्षा - शास्त्रीचतुर्थवर्षम्, अष्टमसत्रम्, नवदशपत्रम्

(Major Core Course) – VIII Semester, XIX Paper

नवदशपत्रम्	पाठ्यग्रन्थः- आर्यभटीयम्	पूर्णांकाः, आन्तरिक - मूल्यांकनम् 80+20=100	क्रेडिट्स - 04
प्रथमखण्डः	कालविभागः कालक्षेत्रविभागश्च, व्यतीपातः, ग्रहयोगः, उच्चनीचवृत्तस्य युगपरिवर्तज्ञानम्, गुरुवर्षाणि सौरचान्द्रादिमानम्, अधिमासावमदिनानि, संवत्सरप्रमाणम्, कल्पप्रमाणम्, आर्यभटीयप्रणयनकालः, युगाद्यारम्भकालः, ग्रहाणां योजनात्मकं समगतित्वम्, ग्रहाणां कलात्मकभिन्नगतित्वम्, ग्रहकक्षाक्रमः, दिनाधिपाः, ग्रहभ्रमणप्रकारः, प्रतिमण्डलसंस्थानम्।	20	1
द्वितीयखण्डः	स्फुटमध्ययोरन्तरम्, नीचोच्चवृत्ते मध्यमग्रहः, मन्दशीघ्रयोः ऋणधनविधिः, ग्रहस्फुटानयनविधिः, ग्रहभ्रमणवासना, भूताराग्रहान्तरालम्, गोलबन्धः, अपमण्डलचारिणो ग्रहाः, विक्षेपमण्डलं ग्रहाणां पाताश्च, चन्द्रादीनामुदयास्तम्, ग्रहादीनां प्रकाशकारणम्, भूगोलावस्थानम्, भूगोलपृष्ठे प्राणिनिवासः, कल्पे भुवः वृद्धिहासौ, भूभ्रमणम्, भपञ्जरभ्रमणम्।	20	1
तृतीयखण्डः	मेरुप्रमाणम्, मेरुवडवामुखावस्थानम्, लङ्कोज्जयिन्योरवस्थानम्, भचक्रे देवासुरदृश्य- प्रदेशः, देवादीनां दिनप्रमाणम्, खगोलकल्पना, दृङ्गण्डलदृक्क्षेपमण्डलयोः कल्पना, गोलभ्रमणोपायः, अक्षज्यालम्बज्ये, स्वाहोरात्रविष्कम्भः, लङ्कोदयप्राणाः, क्षितिज्या चरज्या।	20	1
चतुर्थखण्डः	चरकालशंकुः, शंकाग्रम्, अर्काग्रा, समशंकुः, मध्याह्नशंकुः, दृक्क्षेपज्या, दृग्गतिय्या । आक्षदर्शनसंस्कारः, ग्रहणस्वरूपम्, ग्रहणकालः, भूच्छायादैर्घ्यम्, स्थित्यर्थः, ग्रस्तप्रमाणम्, इष्टकालग्रासः, आक्षवलनमायनवलनं च, सूर्यग्रहणे विशेषः, ग्रहादीनां दृक्संवादः।	20	1

सहायक कुलसचिव (शैक्षणिक)
Assistant Registrar (Academic)
श्री लाल बहादुर शास्त्री राष्ट्रीय संस्कृत विश्वविद्यालय
Shri Lal Bahadur Shastri National Sanskrit University
बी-४, कुतुब सांस्थानिक क्षेत्र, नई दिल्ली-110013
B-4, Qutub Institutional Area, New Delhi-110016

ज्योतिष विभागाध्यक्ष
श्री लाल बहादुर शास्त्री राष्ट्रीय संस्कृत विश्वविद्यालय
(मानित विश्वविद्यालय)
बी- 4, कुतुब सांस्थानिक क्षेत्र, नई दिल्ली-110016

श्रीलालबहादुरशास्त्रीराष्ट्रीयसंस्कृतविश्वविद्यालयः

(केन्द्रीयविश्वविद्यालयः)

कुतुबसांस्थानिक क्षेत्रम्, नवदेहली- ११००१६

प्रस्तावितनवीनशास्त्रीयपाठ्यक्रमः

विषयः सिद्धान्तज्योतिषम्, ज्योतिषविभागः, वेदवेदाङ्गपीठम्

कक्षा - शास्त्रीचतुर्थवर्षम्, अष्टमसत्रम्, विंशतिपत्रम्

(Major Core Course) – VIII Semester, XX Paper

विंशतिपत्रम्	पाठ्यग्रन्थः - सिद्धान्तशिरोमणिः गोलाध्यायः त्रिप्रश्नवासनातः समाप्तिपर्यन्तम्।	पूर्णांकाः, आन्तरिक -मूल्यांकनम् 80+20=100	क्रेडिट्स - 04
प्रथमखण्डः	त्रिप्रश्नवासनायाः चरस्थानतः ब्रह्मदिनोपपत्तिपर्यन्तम् ।	20	1
द्वितीयखण्डः	त्रिप्रश्नवासनायाः उदयवासनातः त्रिप्रश्नवासनान्तम् ।	20	1
तृतीयखण्डः	ग्रहणावासना, दृक्कर्मवासना।	20	1
चतुर्थखण्डः	श्रृङ्गोन्नतिवासना, यन्त्राध्यायः।	20	1

ज्योतिष विभागाध्यक्ष
श्री लाल बहादुर शास्त्री राष्ट्रीय संस्कृत विद्यापीठ
(मानित विश्वविद्यालय)
बी- 4, कुतुब सांस्थानिक क्षेत्र, नई दिल्ली-110016

सहायक कुलसचिव (शैक्षणिक)
Assistant Registrar (Academic)
श्री लाल बहादुर शास्त्री राष्ट्रीय संस्कृत विश्वविद्यालय
Shri Lal Bahadur Shastri National Sanskrit University
बी-४, कुतुब सांस्थानिक क्षेत्र, नई दिल्ली-110016
B-4, Qutub Institutional Area, New Delhi-110016

श्रीलालबहादुरशास्त्रीराष्ट्रीयसंस्कृतविश्वविद्यालयः

(केन्द्रीयविश्वविद्यालयः)

कुतुबसांस्थानिकक्षेत्रम्, नवदेहली-११००१६

प्रस्तावितनवीनवैकल्पिकशास्त्रीयपाठ्यक्रमः

विषयः - सिद्धान्तज्योतिषम्, ज्योतिषविभागः, वेदवेदाङ्गपीठम्

कक्षा - शास्त्रीद्वितीयवर्षम्, तृतीयसत्रम्, प्रथमपत्रम्

(Minor Stream Course) - I Semester, I Paper

प्रथमपत्रम्	पाठ्यग्रन्थः- गोलपरिभाषा अध्यापनकालः - अशीतिहोरामात्रम्	पूर्णाङ्कः+आन्तरिक मूल्याङ्कनम्- 80+20=100	क्रेडिट्स ०४+१=
प्रथमखण्डः	सप्तगोलपरिभाषा, भूगोलस्वरूपपरिभाषा, गोलपरिभाषा, कक्षागोलपरिभाषा, महद्वृत्तलघुवृत्तपरिभाषा, वृत्तपरिभाषा, व्यासरेखापरिभाषा, लङ्कारेखादेशः, स्वपृष्ठस्थानपरिभाषा, स्वनिरक्षदेशपरिभाषा, भूपरिधिपरिभाषा, स्पष्टभूपरिधिपरिभाषा, देशान्तरम्, पृष्ठीयकेन्द्रम्, खस्वस्तिकपरिभाषा, क्षितिजवृत्त समस्थानम्।	20	1
द्वितीयखण्डः	ध्रुवस्थान- परिभाषा, नाडीवृत्ताहोरात्रवृत्तपरिभाषा, कदम्बस्थानपरिभाषा, क्रान्तिवृत्तपरिभाषा, भस्वरूपपरिभाषा, ध्रुववृत्तपरिभाषा याम्योत्तरवृत्तपरिभाषा, निरक्षखस्वस्तिकपरिभाषा, पूर्वापरवृत्तपरिभाषा।	20	1
तृतीयखण्डः	अयनवृत्तपरिभाषा, नताशोन्नतांशयोः परिभाषा, परमक्रान्त्यंशपरिभाषा, अक्षांशपरिभाषा, गोलविभागपरिभाषा। विमण्डलवृत्तपरिभाषा, दृग्वृत्तपरिभाषा, उपवृत्तपरिभाषा, दृग्क्षेपवृत्तपरिभाषा, अन्याक्रान्तिज्याक्रान्तिज्ययोः परिभाषा, दिगंश- अग्रा- अक्षांश- क्रान्त्यंशपरिभाषा, हति इष्टहतिसूत्रयोः परिभाषा।	20	1
चतुर्थखण्डः	पूर्वापरयाम्योत्तरसूत्रयोः परिभाषा, अन्त्यापरिभाषा, लङ्कांदयासुमानम्, दृग्गति दृक्क्षेपयोः परिभाषा, फलवृत्तपरिभाषा, आक्षवलनपरिभाषा, स्पष्टवलनपरिभाषा। दृक्कर्मप्रयोजनम्, स्पष्टशरपरिभाषा, नतिपरिभाषा, प्रथमचतुर्थसप्तमदशमलग्नानां परिभाषाः, दृक्कुजसूत्रपरिभाषा, दिनरात्रिपरिभाषा, अक्षक्षेत्रपरिभाषा, पलभाजानम्, शङ्कुपरिभाषा, ज्योत्पत्तिपरिभाषा।	20	1
प्रथमखण्डः	आन्तरिक मूल्यांकनम्	20	1

सहायक कुलसचिव (शैक्षणिक)
Assistant Registrar (Academic)
श्री लाल बहादुर शास्त्री राष्ट्रीय संस्कृत विश्वविद्यालय
National Sanskrit University
कुतुबसांस्थानिक क्षेत्र, नई दिल्ली-110016
B-4, Qutub Institutional Area, New Delhi-110016
(मानित विश्वविद्यालय)

पे. 4, कुतुब सांस्थानिक क्षेत्र, नई दिल्ली-110016

श्रीलालबहादुरशास्त्रीराष्ट्रीयसंस्कृतविश्वविद्यालयः

(केन्द्रीयविश्वविद्यालयः)

कुतुबसांस्थानिकक्षेत्रम्, नवदेहली-११००१६

प्रस्तावितनवीनवैकल्पिकशास्त्रीयपाठ्यक्रमः

विषयः - सिद्धान्तज्योतिषम्, ज्योतिषविभागः, वेदवेदाङ्गपीठम्

कक्षा - शास्त्रीद्वितीयवर्षम्, तृतीयत्रयम्, द्वितीयपत्रम्

(Minor Stream Course) - I Semester, II Paper

द्वितीयपत्रम्	पाठ्यग्रन्थः - गोलपरिभाषा अध्यापनकालः - अशीतिहोरामात्रम्	पूर्णाङ्काः+आन्तरिक मूल्याङ्कनम् 80+20=100	क्रेडिट्स ०४+१= 5
प्रथमखण्डः	मयं प्रति सूर्याशपुरुषोपदेशः, कालपरिभाषा, कालस्य नवमानानि, भगणपरिभाषा, युगे ग्रहभगणाः, भ्रमाः सावनदिवसाश्च युगे ग्रहसावनाः। युगे चान्द्रमासाः अधिमासाश्च, अवमसावनपरिभाषा, ग्रन्थारम्भगतकालः।	20	1
द्वितीयखण्डः	अहर्गणसाधनम्, मासवर्षेशयोरानयनम्, मध्यमग्रहानयनम्, भूव्यासपरिधि, स्पष्ट भूपरिधिः, देशान्तरसाधनम्, रेखादेशस्वदेशान्तरज्ञानम्। वारप्रवृत्ति, इष्टग्रहसाधनम्, ग्रहपरमशरांशाः, मध्यमस्पष्टग्रहयोर्भेदे कारणम्, गत्यन्तरे हेत्वन्तरम्।	20	1
तृतीयखण्डः	ग्रहाणामष्टधागतिः, गतौ वैशिष्ट्यम्, स्पष्टीकरणप्रशंसा, ज्यापिण्डसाधनम्, उत्क्रमज्यापिण्डसाधनम्, इष्टक्रान्तिसाधनम्, केन्द्रभुजकोटिज्ये च इष्टज्यासाधनम्, इष्टचापानयनम्।	20	1
चतुर्थखण्डः	मन्दपरिधयः, शीघ्रपरिधयः, परिधिस्पष्टीकरणम्, मन्दफलसाधनम्, शीघ्रकर्णसाधनम्, शीघ्रफलसाधनम्। फलसंस्कारविधिः, भुजान्तरम्, मन्दस्पष्टगतिः, शीघ्रगतिफलसाधनम्, वक्रारम्भावसानकेन्द्रांशाः, स्पष्टक्रान्त्युपयोगी शरः।	20	1

पत्राङ्कः

आन्तरिक मूल्यांकनम्

20

1

सहायक कुलसचिव (शैक्षणिक)
Assistant Registrar (Academic)
श्री लाल बहादुर शास्त्री राष्ट्रीय संस्कृत विश्वविद्यालय
ज्योतिष विभागः
84, Qutub Institutional Area, New Delhi-110016

श्री लाल बहादुर शास्त्री राष्ट्रीय संस्कृत विश्वविद्यालय
(मानित विश्वविद्यालय)
बी- 4, कुतुब सांस्थानिक क्षेत्र, नई दिल्ली-110016

Vinod Chandra
M. Singh

श्रीलालबहादुरशास्त्रीराष्ट्रीयसंस्कृतविश्वविद्यालयः

(केन्द्रीयविश्वविद्यालयः)

कुतुबसांस्थानिकक्षेत्रम्, नवदेहली-११००१६

प्रस्तावितनवीनवैकल्पिकशास्त्रीयपाठ्यक्रमः

विषयः - सिद्धान्तज्योतिषम्, ज्योतिषविभागः, वेदवेदाङ्गपीठम्

कक्षा - शास्त्रीद्वितीयवर्षम्, चतुर्थसत्रम्, तृतीयपत्रम्

(Minor Stream Course) - II Semester, III Paper

तृतीयपत्रम्	पाठ्यग्रन्थः - सूर्यसिद्धान्तः अध्यापनकालः - अशीतिहोरामात्रम्	पूर्णाङ्काः+आन्तरिक मूल्याङ्कनम्- 80+20=100	क्रेडिट्स - ०४+१=५
प्रथमखण्डः	ग्रहसावनाहोरात्रासवः, द्युज्याचरज्ये, चरसंस्कारः दिनरात्रिमानञ्च, पञ्चाङ्गसाधनम्, स्पष्टदिग्ज्ञानम्, भास्करीयं दिग्ज्ञानम्, इष्टछायाज्ञानम्, कर्णवृत्ताग्रा।	20	1
द्वितीयखण्डः	छायाकर्णानयनम्, अयनांशसाधनम्, पलभा, अक्षक्षेत्राणि, लम्बाक्षांशौ, मध्यछायातो लम्बाक्षांशपलभाज्ञानम्, मध्यछायातो रविसाधनम्, स्फुटान्मध्याकर्णानयनम्।	20	1
तृतीयखण्डः	अक्षांशक्रान्तिभ्यां मध्यानांशच्छायाछायाकर्णाः, अग्राकर्णाग्रे, मध्यभुजः, सममण्डलेऽर्कछायाज्ञानम्, इष्टकर्णात्कर्णवृत्ताग्रा, कोणशंकुः, दृग्ज्याछायाकर्णां, कालनियमेन छायाज्ञानम्, छायातो नतकालः।	20	1
चतुर्थखण्डः	कर्णाग्रातो नतकालः, कर्णाग्रातो रविज्ञानम्, भाभ्रममार्गज्ञानम्, राशीनां निरक्षोदयसाधनं राशिनिरक्षोदयाश्च, लग्नसाधनम्, दशमलग्नसाधनम्, लग्नाकीभ्यामिष्टकालः।	20	1

पत्रमन्त्रः

आन्तरिकमूल्याङ्कनम्

20

1

सहायक कुलसचिव (शैक्षणिक)
Assistant Registrar (Academic)
श्रीलाल बहादुर शास्त्री राष्ट्रीय संस्कृत विश्वविद्यालय
Shri Lal Bahadur Shastri National Sanskrit University
कुतुब सांस्थानिक क्षेत्र, नई दिल्ली-110016
Qutub Institutional Area, New Delhi-110016
ज्योतिष विभागाध्यक्ष

श्री लाल बहादुर शास्त्री राष्ट्रीय संस्कृत विद्यापीठ
(मानित विश्वविद्यालय)

बी- 4, कुतुब सांस्थानिक क्षेत्र, नई दिल्ली-110016

विद्यार्थी
Rahul
Vinod Chandra
Mishra

श्रीलालबहादुरशास्त्रीराष्ट्रीयसंस्कृतविश्वविद्यालयः

(केन्द्रीयविश्वविद्यालयः)

कुतुबसांस्थानिकक्षेत्रम्, नवदेहली-११००१६

प्रस्तावितनवीनवैकल्पिकशास्त्रीयपाठ्यक्रमः

विषयः - सिद्धान्तज्योतिषम्, ज्योतिषविभागः, वेदवेदाङ्गपीठम्

कक्षा - शास्त्रीद्वितीयवर्षम्, चतुर्थसत्रम्, चतुर्थपत्रम्

(Minor Stream Course) - II Semester, IV Paper

चतुर्थपत्रम्	पाठ्यग्रन्थः - सूर्यसिद्धान्तः अध्यापनकालः - अशीतिहोरामात्रम्	पूर्णाङ्काः+आन्तरिक मूल्याङ्कनम्- 80+20=100	क्रेडिट्स ०४+१=५
प्रथमखण्डः	सूर्येन्दुवोर्विम्बव्यासौ चन्द्रकक्षायां रविव्यासश्च भूभाविम्बसाधनम्, स्फुटभूभा कमलाकरीया, कदाग्रहणस्य सम्भवः, ग्रहणकाले तात्कालिकसूर्यचन्द्रयोः साधनम्, ग्रहणे ग्राह्यग्राहकौ, ग्रासानयनम्, ग्रहणे स्थिर्धर्मदर्धं स्थितिर्मदीर्धानयने विशेषः।	20	1
द्वितीयखण्डः	स्पर्शदिकालः इष्टग्राससाधनम्, मोक्षिकेष्टग्रासे विशेषः, ग्रासादिष्टकालः, आयनवलनसाधनम्, आक्षवलनसाधनम्, स्पष्टवलनसाधनम्, शरादेरङ्गलिकरणम्।	20	1
तृतीयखण्डः	लम्बननत्योः भावाभावकथनम्, लग्नाग्रासाधनम्, दशमलग्ननतांशज्यासाधनम्, दृक्क्षेपदृग्गती, लम्बनसाधनम्, सकृत्प्रकारेण लम्बनानयनम्, नतिः स्फुटशरश्च स्पष्टनत्याः प्रयोजनम्।	20	1
चतुर्थखण्डः	रविग्रहे स्थित्यादौ विशेषः, युद्धसमागमास्तमनभेदाः, युतेर्गतैष्यजानम्, युतौ ग्रहसाम्यं गतैष्यत्वञ्च दृक्कर्मोपकरणम्, आक्षदृक्कर्म, आनं दृक्कर्म दृक्कर्मप्रयोजनम्।	20	1

पञ्चमखण्डः

आन्तरिक मूल्यांकनम्

सहायक कुलसचिव (शिक्षणिक)
Assistant Registrar (Academic)
श्री लाल बहादुर शास्त्री राष्ट्रीय संस्कृत विश्वविद्यालय
Shri Lal Bahadur Shastri National Sanskrit University
बी-४, कुतुब सांस्थानिक क्षेत्र, नई दिल्ली-110016
B-4, Institutional Area, New Delhi-110016

श्री लाल बहादुर शास्त्री राष्ट्रीय संस्कृत विश्वविद्यालय
(मानित विश्वविद्यालय)

बी-४, कुतुब सांस्थानिक क्षेत्र, नई दिल्ली-110016

20
Rhu.
1
Vinod Sharma
Anand

श्रीलालबहादुरशास्त्रीराष्ट्रीयसंस्कृतविश्वविद्यालयः

(केन्द्रीयविश्वविद्यालयः)

कुतुबसांस्थानिकक्षेत्रम्, नवदेहली-११००१६

प्रस्तावितनवीनवैकल्पिकशास्त्रीयपाठ्यक्रमः

विषयः - सिद्धान्तज्योतिषम्, ज्योतिषविभागः, वेदवेदाङ्गपीठम्

कक्षा - शास्त्रीतृतीयवर्षम्, पञ्चमसत्रम्, पञ्चमपत्रम्

(Minor Stream Course) - II Semester, IV Paper

पञ्चमपत्रम्	पाठ्यग्रन्थः - केतकीग्रहगणितमादितः पंचतारास्पष्टीकरणान्तम् अध्यापनकालः - अशीतिहोरामात्रम्	पूर्णाङ्काः+आन्तरिक मूल्याङ्कनम्- 80+20=100	क्रेडिट्स 04+1=
प्रथमखण्डः	अहर्गणानयनम्, क्षेपकाः, ध्रुवकाः, मध्यमगतिदिक्, अहर्गणोत्पन्नरविगतिः, चन्द्रगतिः नवग्रहाणां गतिपर्यन्तम् कर्षसंस्कारकारणं, कर्षसंस्काराः, मध्यमार्कोदये मध्यमग्रहाः, मध्यमदिनगतयः, स्पष्टीकरणपद्धतिः, मन्दकेन्द्रादिकम्।	20	1
द्वितीयखण्डः	रविमन्दफलम्, रविमन्दफलोपपत्तिः, मन्दस्पष्टरविः, अयनांशाः, रविदिनस्पष्टगतिः, दिनमानम्, पलभा, अक्षांशाः, अक्षांशेभ्यः पलभानयनम्, चन्द्रोदयान्तरादयः औदयिकसंस्काराः, च्युतिसंस्कारः, तिथिसंस्कारः, चन्द्रमन्दफलम्, राहुसंस्कारः चन्द्रशरः, चन्द्रशरे आकर्षणम्, पंचाङ्गगणितम्, रविमध्यगणितम्, ग्रहाणां मन्दफलानि, ग्रहमन्दकर्णाः, ग्रहमन्दकर्णवासना, ग्रहाणां केन्द्रच्युतयः, केन्द्रच्युतिवासना।	20	1
तृतीयखण्डः	स्पष्टमन्दकर्णसूत्रम्, ग्रहाणां मध्यशराः, पितामहोक्तभूमध्यस्पष्टसाधनश्लोकाः, शीघ्रफलानि, शीघ्रकर्णकाः, स्पष्टग्रहानयनम्।	20	1
चतुर्थखण्डः	शीघ्रकर्णाः, स्पष्टशराः, दिनमन्दस्पष्टगतिः, विम्बानां परमलंबनानि, स्तंभवकत्वादयो विशेषाः । अश्विन्यादिनक्षत्राणां कदम्बसूत्रीयभागाः तेषां शराश्च ।	20	1
पञ्चमखण्डः	आन्तरिक मूल्यांकनम्	20	1

सहायक कुलसचिव (शैक्षणिक)
Assistant Registrar (Academic)
श्री लाल बहादुर शास्त्री राष्ट्रीय संस्कृत विश्वविद्यालय
Shri Lal Bahadur Shastri National Sanskrit University
बी-४, कुतुब सांस्थानिक क्षेत्र, नई दिल्ली-110013
श्री लाल बहादुर शास्त्री राष्ट्रीय संस्कृत विश्वविद्यालय
(मानित विश्वविद्यालय)
बी- 4, कुतुब सांस्थानिक क्षेत्र, नई दिल्ली-110016

विश्वेश्वर
Rhuvi
Vinod Sharma
Narain

श्रीलालबहादुरशास्त्रीराष्ट्रीयसंस्कृतविश्वविद्यालयः

(केन्द्रीयविश्वविद्यालयः)

कुतुबसांस्थानिकक्षेत्रम्, नवदेहली-११००१६

प्रस्तावितनवीनवैकल्पिकशास्त्रीयपाठ्यक्रमः

विषयः - सिद्धान्तज्योतिषम्, ज्योतिषविभागः, वेदवेदाङ्गपीठम्

कक्षा - शास्त्रीतृतीयवर्षम्, षष्ठसत्रम्, षष्ठपत्रम्

(Minor Stream Course) - VI Semester, VI Paper

षष्ठपत्रम्	पाठ्यग्रन्थः - केतकीग्रहगणितम्, त्रिप्रश्नाधिकारः अध्यापनकालः - अशीतिहोरामात्रम्	पूर्णाङ्कः+आन्तरिक मूल्याङ्कनम्- 80+20=100	क्रेडिट्स 04+1=5
प्रथमखण्डः	लंकोदयाः, लंकादयोपपत्तिः, इष्टकालात् लग्नसाधनम् इष्टलग्नात् कालानयनम्, सूर्यस्यार्क्षकालः, सूर्यक्रान्तिः।	20	1
द्वितीयखण्डः	सूर्यवेधगणितम्, भुजज्याः, भुजज्योपपत्तिः, भुजकोटिज्ययोर्धनत्वम्।	20	1
तृतीयखण्डः	उन्नतांशाः, शंकुछाया छायाकर्णस्य चोपपत्तिः, सूक्ष्मज्यासाधनम्, छायातो नतकालानयनम्।	20	1
चतुर्थखण्डः	दिगंशाः, छायाया भुजकोट्यानयनम्, ग्रहवेधगणितम् ग्रहाणां दैनन्दिना उदयमध्यास्तकालाः, दिक्साधनम्, नलिकाबंधविधिः।	20	1

पञ्चमखण्डः

आन्तरिक मूल्यांकनम्

20

4

सहायक कुलसचिव (शैक्षणिक)
Assistant Registrar (Academic)
श्री लाल बहादुर शास्त्री राष्ट्रीय संस्कृत विश्वविद्यालय
Shri Lal Bahadur Shastri National Sanskrit University
वी-४, कुतुब सांस्थानिक क्षेत्र, नई दिल्ली-110016
B-4, Qutub Institutional Area, New Delhi-110016

ज्योतिष विभागाध्यक्ष
श्री लाल बहादुर शास्त्री राष्ट्रीय संस्कृत विद्यापीठ
(मानित विश्वविद्यालय)
वी- 4, कुतुब सांस्थानिक क्षेत्र, नई दिल्ली-110016

[Handwritten signatures and names]
Rishi
Virendra Sharma
[Signature]

श्रीलालबहादुरशास्त्रीराष्ट्रीयसंस्कृतविश्वविद्यालयः

(केन्द्रीयविश्वविद्यालयः)

कुतुबसांस्थानिक क्षेत्रम्, नवदेहली- ११००१६

प्रस्तावितनवीनवैकल्पिकशास्त्रीयपाठ्यक्रमः

विषयः सिद्धान्तज्योतिषम्, ज्योतिषविभागः, वेदवेदाङ्गपीठम्

कक्षा - शास्त्रीचतुर्थवर्षम्, सप्तमसत्रम्, सप्तमपत्रम्

(Minor Stram Course) – VII Semester, VII Paper

सप्तमपत्रम्	पाठ्यग्रन्थः - ब्राह्मस्फुटसिद्धान्तः मध्यमाधिकारतः त्रिप्रश्नाधिकारपर्यन्तम्	पूर्णांकाः, आन्तरिक -मूल्यांकनम् 80+20=100	क्रेडिट्स - 04
प्रथमखण्डः	मध्यमाधिकारस्य भक्कचलनात् अहर्गणसाधनपर्यन्तम्।	20	1
द्वितीयखण्डः	मध्यमाधिकारस्य मध्यमग्रहसाधनतः मध्यमाधिकारस्य समाप्तिपर्यन्तम्।	20	1
तृतीयखण्डः	स्पष्टाधिकारस्यारम्भतः पञ्चज्यासाधनं यावत्। स्पष्टाधिकारस्य चरकर्मकथनतः त्रिप्रश्नाधिकारस्य हृत्यन्तयोः साधनपर्यन्तम्।	20	1
चतुर्थखण्डः	त्रिप्रश्नाधिकारस्य प्रकारान्तरेणेष्टकर्णसाधनतः त्रिप्रश्नाधिकारस्य समाप्तिपर्यन्तम्।	20	1

सहायक कुलसचिव (शैक्षणिक)
Assistant Registrar (Academic)
श्री लाल बहादुर शास्त्री राष्ट्रीय संस्कृत विश्वविद्यालय
Shri Lal Bahadur Shastri National Sanskrit University
बी-४, कुतुब सांस्थानिक क्षेत्र, नई दिल्ली-110016
B-4, Qutub Institutional Area, New Delhi-110016

ज्योतिष विभागाध्यक्ष
श्रीश्री लाल बहादुर शास्त्री राष्ट्रीय संस्कृत विद्यापीठ
(मानित विश्वविद्यालय)
बी-बी- 4, कुतुब सांस्थानिक क्षेत्र, नई दिल्ली-110016

श्रीलालबहादुरशास्त्रीराष्ट्रीयसंस्कृतविश्वविद्यालयः

(केन्द्रीयविश्वविद्यालयः)

कुतुबसांस्थानिक क्षेत्रम्, नवदेहली- ११००१६

प्रस्तावितनवीनवैकल्पिकशास्त्रीयपाठ्यक्रमः

विषयः सिद्धान्तज्योतिषम्, ज्योतिषविभागः, वेदवेदाङ्गपीठम्

कक्षा - शास्त्रीचतुर्थवर्षम्, सप्तमसत्रम्, अष्टमपत्रम्

(Minor Stram Course) – VII Semester, VIII Paper

अष्टमपत्रम्	पाठ्यग्रन्थः - प्रतिभावोधकम्	पूर्णांकाः, आन्तरिक -मूल्यांकनम् 80+20=100	क्रेडिट्स - 04
प्रथमखण्डः	समविषमसूचीलक्षणम्, आधारवृत्तसमानान्तरभूतलच्छिन्नसूच्या वृत्तम्, आधारवृत्तसमानान्तर भूतलच्छिन्नायाः समसूच्या दीर्घवृत्तत्वम् समसूच्युपरिगोलरचनाप्रकारः तत्पृष्ठफलानयनञ्च, गोलच्छिन्नगोलप्रदेशस्य वृत्तत्वम्, एकान्तरकोणकर्तृभूतलच्छिन्न-विषमसूच्या वृत्तत्वम्।	20	1
द्वितीयखण्डः	यन्त्रैकान्तरकोणकर्तृयन्त्राधारसमानान्तरं यत्केवलं स्थिरत्रिभुजभूतले लम्बरूपं तेन छेदिताया विषमायाः दीर्घवृत्तत्वम्, विषमसूच्युपरिगोलरचनाप्रकारः, गोलपृष्ठफलानयनम्, समसूच्यन्तर्गतो विशिष्टगोलः।	20	1
तृतीयखण्डः	लाम्बिकपरिणामनम्, महद्वृत्तभूतले लघुवृत्तपरिणामनं महद्वृत्तभूतले महद्वृत्तभूतलपरिणामनञ्च, प्रसङ्गात्कतिपयविशेषविषयाः।	20	1
चतुर्थखण्डः	प्रवहवायुवेगेन भवत्ये ग्रहनक्षत्राणां भ्रमणस्य वृथा कल्पना, भूभ्रमणेन ग्रहनक्षत्राणां भ्रमणकल्पनैव समीचीना, भुवोऽक्षभ्रमणस्यानेके सिद्धान्ताः, भूभ्रमणविषयेऽनेके संशयाः युक्त्या तेषां समाधानञ्च।	20	1

ज्योतिष विभागाध्यक्ष
श्री लाल बहादुर शास्त्री राष्ट्रीय संस्कृत विद्यापीठ
(मानित विश्वविद्यालय)
बी-४, कुतुब सांस्थानिक क्षेत्र, नई दिल्ली-110016

सहायक कुलसचिव (शैक्षणिक)
Assistant Registrar (Academic)
श्री लाल बहादुर शास्त्री राष्ट्रीय संस्कृत विश्वविद्यालय
Shri Lal Bahadur Shastri National Sanskrit University
बी-४, कुतुब सांस्थानिक क्षेत्र, नई दिल्ली-110016
B-4, Qutub Institutional Area, New Delhi-110016

सिद्धान्त शास्त्री (प्रमाण पत्र)

(U G CERTIFICATE)

बहु- अनुशासनात्मक पाठ्यक्रम : (MULTIDISCIPLINARY COURSES)

01 (प्रथम पत्रम्)

क्रेडिट -03 ,अङ्काः:-75

क्रमाङ्कः	पाठ्यांशा :	क्रेडिट	अङ्का
भागः Unit -1	कालस्य विभिन्नानि अङ्गानि ,पंचाङ्गस्य प्रयोगिकमध्ययनम्,(तिथिसाधनम्,नक्षत्रसाधनम्, योगसाधनम्)	1	25
भागः Unit -2	गोल परिभाषा	2	25
भागः Unit-3	भूगोलस्य अध्ययनम् (पृथिव्या आकारः,अक्ष भ्रमणम् ,पृथिव्याः परिक्रमणम् ,ऋतूणां परिचयः)अयनगतिः	3	25
योगः		3	75

सहायक ग्रन्था :-

1 सूर्य सिद्धांत

2 गोल परिभाषा

3 अर्वाचीन ज्योतिर्विज्ञानम्

ज्योतिष विभाग
श्री लाल बहादुर शास्त्री राष्ट्रीय संस्कृत विश्वविद्यालय
(कुतुब संस्थानिक क्षेत्र, नई दिल्ली-110016)

सहायक कुलसचिव (शैक्षणिक)
Assistant Registrar (Academic)
श्री लाल बहादुर शास्त्री राष्ट्रीय संस्कृत विश्वविद्यालय
Shri Lal Bahadur Shastri National Sanskrit University
बी-४, कुतुब सांस्थानिक क्षेत्र, नई दिल्ली-110016
B-4, Qutub Institutional Area, New Delhi-110016

सिद्धान्त शास्त्री (प्रमाण पत्र)

(U G CERTIFICATE)

बहु- अनुशासनात्मक पाठ्यक्रम : (MULTIDISCIPLINARY COURSES

-02 (प्रथम वर्षम्)द्वितीय सत्रम्

द्वितीय पत्रम्

क्रेडिट -03 ,अङ्काः:-75

क्रमाङ्कः	पाठ्यांशा :	क्रेडिट	अङ्का :
भागः Unit -1	ग्रहाणां गतयः, क्रान्तिसधानम् ,मंदफलस्य परिचयः, शीघ्रफलस्य परिचयः।	1	25
भागः Unit-2	लग्न साधनम् ,दशमलग्नसाधन इत्ययोःगणितीय -प्रयोगिकमध्ययनम् ।	2	25
भागः unit -3	ग्रहणस्य परिचयः, भूभासधनम्, ग्रहणस्थितिः, ग्राह्यग्राहकौ , ग्रास एतेषां परिचयः ग्रहणस्य पञ्चस्थितयः, तेषां परिचयः	3	25
		3	75

सहायक ग्रंथः-

1 सूर्यसिद्धांतः

ज्योतिष विभागम्
श्री लाल बहादुर शास्त्री राष्ट्रीय संस्कृत विश्वविद्यालय
(सांस्थानिक क्षेत्र, नई दिल्ली-110016)
बी- 4, कुतुब सांस्थानिक क्षेत्र, नई दिल्ली-110016

सत्यापित
VERIFIED

[Signature]

[Signature]

सहायक कुलसचिव (शैक्षणिक)
Assistant Registrar (Academic)
श्री लाल बहादुर शास्त्री राष्ट्रीय संस्कृत विश्वविद्यालय
Shri Lal Bahadur Shastri National Sanskrit University
बी-4, कुतुब सांस्थानिक क्षेत्र, नई दिल्ली-110016
B-4, Qutub Institutional Area, New Delhi-110016

कुलसचिव / Registrar
श्री लाल बहादुर शास्त्री राष्ट्रीय संस्कृत विश्वविद्यालय
Shri Lal Bahadur Shastri National Sanskrit University
बी-4, कुतुब सांस्थानिक क्षेत्र, नई दिल्ली-110016
B-4, Qutub Institutional Area, New Delhi-110016

सिद्धान्त शास्त्री (स्नातक)

(U G CERTIFICATE)

बहु- अनुशासनात्मक पाठ्यक्रम : (MULTIDISCIPLINARY COURSES)

-03 (प्रथम वर्षम्)

प्रथम सत्रम्

तृतीय पत्रम्

क्रेडिट -03 ,अङ्काः:-75

क्रमाङ्कः	पाठ्यांशः	क्रेडिट	अङ्क
भागः Unit -1	भग्रहयूत्याधिकारः (प्राचीनार्वाचीन परिचयमात्रम्)	1	25
भागः Unit -2	उदयास्ताधिकारः(परिचयमात्रम्)	2	25
भागः Unit -3	पाताधिकारः(परिचयमात्रम्)	3	25
		3	75

सहायक ग्रन्थः

1 सूर्यसिद्धान्तः

2 सिद्धान्तशिरोमणिः

3 अर्वाचीन ज्योतिर्विज्ञानम्

सहायक कुलसचिव (शैक्षणिक)
Assistant Registrar (Academic)
श्री लाल बहादुर शास्त्री राष्ट्रीय संस्कृत विश्वविद्यालय
Shri Lal Bahadur Shastri National Sanskrit University
बी-4, कुतुब सांस्थानिक क्षेत्र, नई दिल्ली-110016
B-4, Qutub Institutional Area, New Delhi-110016

ज्योतिष विभाग
श्री लाल बहादुर शास्त्री राष्ट्रीय संस्कृत विश्वविद्यालय
(मानित विभाग)
बी-4, कुतुब सांस्थानिक क्षेत्र, नई दिल्ली-110016

सत्यापित
VERIFIED

कुलसचिव / Registrar

श्री लाल बहादुर शास्त्री राष्ट्रीय संस्कृत विश्वविद्यालय
Shri Lal Bahadur Shastri National Sanskrit University
बी-4, कुतुब सांस्थानिक क्षेत्र, नई दिल्ली-110016
B-4, Qutub Institutional Area, New Delhi-110016